

ג' תמוז ה'תשפ"ב	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	19: 09	20: 31
ת"א	19: 31	20: 33
חיפה	19: 22	20: 35
באר שבע	19: 29	20: 31

אירליו של צהקו

פרשת "חקת"

עד לסופה של פרשת השבוע הקודמת, פרשת "קרח", קראנו את תולדותיו של דור יוצאי מצרים, חטאיו וכליונו במדבר. החל מפרשת "חוקת", מתארת התורה את תולדותיו של דור הבנים, העומד מוכן מראשיתה של שנת הארבעים לכניסתו אל הארץ.

בין סיום תיאור תולדותיו של דור יוצאי מצרים לבין תחילת תיאור תולדותיו של הדור השני בפרשתנו, מצויה פרשת פרה אדומה כחיץ בין שני הדורות. עפ"י חוקת התורה, אפר הפרה האדומה בא לטהר את האדם מישראל מטומאה שנטמא בה כתוצאה ממגע עם המת. טהרה זו נחוצה לו, כדי שיוכל לבוא בשערי המשכן או המקדש.

מבחינת עניינה, שייכת פרשה זו לדיני טומאה וטהרה שבספר ויקרא. הצבתה בקו התפר הנוכחי מסמנת את סיום הגזרה שנגזרה על דור יוצאי מצרים בעקבות חטא המרגלים, כלומר: עם סיום תהליך זה של ההבחנה בין שני הדורות מגיע שלב ההיטהרות מטומאת המוות לקראת החיים

עם הגיעם לקדש, בראשיתה של שנת הארבעים, והתייצבותו של דור העתיד לרשת את הארץ סמוך לגבולה, נתקל העם בבעיה מוכרת:

"וְלֹא-הָיָה מַיִם, לְעֵדָה; וַיִּקְהֲלוּ, עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן." (במדבר, כ', ב')

מצוקה זו גורמת לעם תסכול רב: האם לא תמו נדודיהם במדבר? האם לא הגיעה עת כניסתם לארץ? הלא הדור היוצא ממצרים כבר נסתלק, וחטא המרגלים כבר נרצה, והם, הבנים, כה קרובים אל הארץ הטובה. ואומנם, **בכל תהליך של ציפייה דרוכה - קשים הרגעים האחרונים יותר מכל הזמן שלפניהם.** וכך פוקעת סבלנותם להמשך השהייה במדבר, ונשמעת תלונתם של כך שתכלית יציאתם ממצרים לא הושגה, והם עדיין במקום הרע הזה שהוא ההפך הגמור מן הארץ הטובה שאליה הם כה נכספים. ה' המבין ללבם, מצווה על משה:

"קח את-המטה, והקהל את-העדה אתה ואהרן אחיך, ודברתם אל-הסלע לעיניהם, ונתן מימיו" (כ', ח') **"וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶת-הַקְּהָל... וַיֹּאמֶר לָהֶם, שְׁמְעוּ-נָא הַמְרִים--הַמֵּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נֹוצֵיא לָכֶם מַיִם. וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ, וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמִטְהוֹ--פַּעַמָּים;"** (שם, י"א).

בעטיו של מעשה זה נגזר על מושיעיהם של ישראל שלא יזכו לבוא אל ארץ היעוד. וראוי להקדים, שאין בכוחנו לבאר ענין חטא 'מי מריבה' של משה רבנו אבי הנביאים אשר לא קם עוד נביא בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים, אך מה שכתוב בתורה צריכים אנו ללמוד מזה עבורנו.

רבנו **חננאל זצ"ל**, מרבתינו הראשונים (המאה ה-10), כתב שהטענה כנגד משה רבנו, הייתה על אמירתו: **"המֵן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נֹוצֵיא לָכֶם מַיִם,"** כיוון שמשמע מהמילה "נוציא", כאילו זה מופת ונס של משה רבנו, ובגלל שמשם לא ייחס את הנס לקב"ה, ולא אמר: "יוציא ה' לכם מים", על כך נענש. והרי הנס הוא של הבורא יתברך, וכיצד הוא מיוחס לעצמו? דבריו יקבלים משמעות יתרה, אם נתבונן בהתנהלותו של יוסף הצדיק: כאשר יצא מבור הכלא והובהל אל פרעה, ופרעה מחניף לו ואומר: **"שְׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר, תִּשְׁמַעַם חֲלוֹם, לִפְתָר אֹתוֹ."** והוא מסתייג ומכריז: לא ולא, **"בְּלִעְדֵי: אֶלְקִים, יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פְּרַעֲה."** (בראשית, מ"א, ט"ו-ט"ז) הקב"ה הוא הפועל והוא העושה. יוסף מבין שחוכמתו תושיע אותו רק אם הקב"ה עוזר לו. הוא מבין שאת הכרת התודה **יש לכוון לבוא יתברך**, שגלגל זכות על ידי זכאי, כמו שדוד המלך, הכיר טובה לאַבְיָגַיִל כששכנעה אותו שלא לנקום בַּנָּבֶל הכרמלי, ואמר לה: **"בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר שְׁלַחַךְ הַיּוֹם הַזֶּה לְקִרְיָאֲתִי. וַבְּרוּךְ טַעֲמָךְ, וַבְּרוּךְ אֲתָּ: אֲשֶׁר פָּלַתְנִי הַיּוֹם הַזֶּה, מִבּוֹא בְּדָמַיִם, ..." (שמואל א, כ"ה) – בסדר הזה.**

ועל פי דברים אלה – אמר הרב קרלנשטיין זצ"ל: מובן היטב הפסוק שאמר הקב"ה למשה לפני הסתלקותו בספר דברים (לב, נא): **"עלה אל הר העברים... ומת בהר הזה כאשר מת אהרן אחיך... על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש"**. מהותה של מעילה היא שימוש בחפץ של הקדש. אדם שנהנה מחפץ של הקדש – נקרא מועל. והוא הדין, ממש בענייננו: כיון ששמה ואהרן תלו את הוצאת המים בעצמם, ואמרו: **"נוציא לכם מים"** ובאמת הקב"ה הוא שהוציא – נחשבים למועלים בהקדש.

מכאן עלינו ללמוד מוסר השכל על האופן הראוי והנכון בנוגע לחשיבה שלנו, ובנוגע לצורת הביטוי שלנו; שומעים אנו הרבה פעמים, אנשים ואומרים כל מיני ביטויים שבשגרה, מהם משמע כביכול שהם עושים, והם יוזמים, והם 'יעשו' כך וכך...

מורי ורבותי! אתה עושה? אתה יוזם? זכור! כך לא מדברים! כך גם לא חושבים! צריך להקפיד תמיד לזכור ולהזכיר **שאת הכל עושה הקב"ה!** בסך הכל הוא עשה לך טובה גדולה ומינה אותך לשליח קטן לעשות את שליחותו. זכור! אתה לא "בעל הבית"! **הכל – מאתו יתברך!**

הרמב"ם רואה **בכשל בסבלנותו** של משה שפקעה בפרשת מי מריבה, **ובמידת הכעס** שאחזה בו את עצם החטא:

והנה להלן (ל"א, כא) כתב רש"י ז"ל: **"לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר: ויקצוף על אלעזר ועל איתמר, בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן בשמעו נא המורים וידך את הסלע, על ידי הכעס טעה"**

וכתוב בגמרא (פס' סו, ב): **"ריש לקיש אמר: כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו"**. כלומר ההשגחה הנבואית עלולה להישלל מהנביא בגלל תכונת הפחיתות של הכעס שהיא אם כל חטאת, מיום היותה פוגעת בכורשר שליטת האדם בכוחות נפשו, דבר שהוא פגם גדול שבל וימצא באישיות המנהיג.

ויש להבין: עיניהם של ישראל היו נשואות למשה רבנו ללמוד מכל מעשה שלו. וכאשר תבעו מים ברוב צימאונם, והוא כעס – במקום שלא היה עליו לכעוס – למדו שמותר לכעוס על לא דבר.

היום – ג' בתמוז – מציינים את יום הזיכרון ה-28 **לרבי מלובביץ' זיע"א**. בעידן שבו נראה שכולם צועקים, הנה סיפור קטן וחשוב:

הרב משה פלר, שליח חב"ד במיינסוטה, התבקש לכתוב לעיתון מאמר על יהדות. הוא ניסה להסביר מה התורה עושה לאדם, וכתב שכאשר אדם מאבד את ההכרה ונמצא במצב של עילפון, צריך להתקרב לאוזנו ולצעוק את שמו כדי שיתעורר. באותו אופן, כשאדם נמצא רחוק מיהדות, מזהותו ומעצמו – צריך לצעוק לו את שמו, לצעוק שהוא יהודי, והוא ייזכר ויתעורר. הרב פלר שלח את המאמר לרבי מלובביץ', שתיקן רק מילה אחת, עם משמעות רבה. הוא מחק את המילה **"לצעוק"** וכתב מעליה את המילה: **"ללחוש"**. לא לצעוק לאוזנו של האחר, אלא ללחוש. כשפונים למישהו שרחוק ממך, אל תצעק עליו שהוא לא בסדר, אל תשאג את עמדותיך, אלא **תלחש. אתה נכנס למקום עדין, לנשמה שלו.** אל תפנה אליו בברוטליות, תפנה אליו באהבה, באכפתיות, בשקט.

התורה כידוע, היא ספר הוראה והדרכה, ומקרה זה תמרור אזהרה לכל אחד מאתנו. כי כל ראש משפחה, וכל אם בישראל, הם כ"משנה רבנו" עבור ילדיהם: העיניים נשואות אליהם, בוחנות אותם ללמוד מדרכם ואורחותיהם מה מותר ומה אסור. ואם ההורה כועס על לא דבר, ילמד הילד שרגשות יכולים להתפרץ, שהזעם מותר ובלימתו אינה חובה.

בהקשר זה של סבלנות והיחס הנדרש לעם, שמעתי מפיו של **הרב מאור כהן שליט"א**, פרוש נפלא ע"פ פרושו של **הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל**, מתלמידיו המובהקים של מרן הראי"ה קוק זצוק"ל. וזה לשונו:

בספרו "מי מרום - נימוקי המקראות", מבחין הרב חרל"פ בין ב' מושגים – **"קְהָל"** ו-**"עֵדָה"**, המופיעים בפרשת מי המריבה והם כנראה המפתח להבנת יסודם של דברים.

מה בין קהל לעדה? מול מי בדיוק אירע המאורע? מנתח הרב חרל"פ זצ"ל את הדברים באופן המופלא הבא:

"וביאור העניין נראה, שהנה שורש ישראל הוא להעיד על היוצר ב"ה" **"אתם עדי" נאם ה'..."**, **ועל שם זה הם נקראים עדה...** כי אם תפסק חלילה עדותם של ישראל יחזור העולם לתוהו ובוהו..."

כלומר, שם "עדה" מבטא את הייעוד של עם ישראל - להעיד על שמו של הקב"ה כמי שברא את העולם, משגיח עליו ובחב בעמו ישראל כנושאי דברו. **"עם זו יצַרְתִּי לִי תְהִלָּתִי יִסְפְּרוּ"** (ישעיהו מג, כא)

